

6. Треушников М.К. Гражданский процесс: теория и практика. Москва: Издательский Дом «Городец», 2008. 352 с
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
8. Judgement in Case Of J.K. And Others v. Sweden 23 August 2016: The European Court of Human Rights. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],%22itemid%22:\[%22001-165442%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],%22itemid%22:[%22001-165442%22]})
9. Рішення у справі «Бендерський проти України» 15 листопада 2007 року: Європейський суд з прав людини. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],%22itemid%22:\[%22001-171889%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],%22itemid%22:[%22001-171889%22]})
10. Judgement in Case Of Balsamo v. San Marino 8 October 2019: The European Court of Human Rights. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-196421%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-196421%22]})
11. Постанова Верховного Суду від 21.08.2020 р. у справі № 904/2357/20. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/91092249?fbclid=IwAR0T9SrkgZ7t3zrcINy2aWAltIn4nMsalFaisF_lqdTKgHE7aqcA9f7gvo

Прохоров Павло Анатолійович

Суддя Київського районного суду м. Одеси, аспірант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ВИХОДУ СУДУ ДО НАРАДЧОЇ КІМНАТИ У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ

Відповідно до ч. 1 ст. 244 ЦПК України після судових дебатів суд виходить до нарадчої кімнати для ухвалення рішення, оголосивши орієнтовний час його проголошення, а в частинах 1 та 2 ст. 259 ЦПК зазначено про те, що рішення та постанови, суди ухвалюють іменем України негайно після закінчення судового розгляду, які приймаються, складаються та підписуються складом суду в нарадчій кімнаті, однак у ч. 4 зазначеної статті надається можливість суду постановити ухвалу суду не виходячи до нарадчої кімнати, окрім тих ухвал, які постановляються окремим процесуальним документом [1].

В даних статтях законодавець чітко регламентує порядок, згідно якого рішення суду, яким закінчується розгляд справи, приймається судом тільки в нарадчій кімнаті. Жодного виключення в процедурі прийняття рішення по суті справи, так само і альтернативи в варіантах його прийняття немає. Поряд з цим, законодавець надає можливість суду самому вирішувати питання чи

виходити суду до нарадчої кімнати для прийняття так званого процедурного рішення в формі ухвали, якою не закінчується розгляд справи по суті, чи вирішити питання протокольно.

Тобто, в практичному аспекті у суду є два можливі варіанти дій:

- 1) приймаючи рішення по суті справи, те яким закінчується розгляд справи – суд зобов’язаний вийти до нарадчої кімнати;
- 2) приймаючи так звані ухвали з процедурних питань, пов’язані з рухом справи, якими не закінчується розгляд справи по суті – суд може сам вирішити чи виходити до нарадчої кімнати, чи ні, однак з певним застереженням в разі якщо цей процесуальний документ не передбачає письмової форми його викладення.

Таким чином, якщо звернутися до першого варіанту прийняття рішення судом - перед науковцями та діючими суддями постає наступна проблематика. Так, вихід суду до нарадчої кімнати дійсно є безумовною гарантією відсутності впливу на суд, цей інститут використовується досить давно в багатьох державах світу, він покликаний уберегти суддів від впливу заінтересованих осіб на суть вирішення спору шляхом унеможливлення їхнього доступу до суддів, відсутності спілкування або іншої комунікації із суддею в період його перебування в нарадчій кімнаті, а відтак і від вчинення тиску на суддю в будь який спосіб. Однак, проблематика криється в інших обставинах – це насамперед перевантаженість судів. Так, судді розглядають сотні, а інколи і тисячі справ протягом року. До кожної справи суддя підходить індивідуально, справедливо, неупереджено та дотримується принципу її своєчасного розгляду. Після проведення судових дебатів суд виходить до нарадчої кімнати для прийняття рішення, де суд оцінює надані сторонами докази, та приймає рішення на підставі внутрішнього переконання, після чого повинен викласти його в письмовій формі. Саме у нарадчій кімнаті, якщо справа розглядається колегіально, відбувається обговорення справи, що пов’язане головним чином, із оцінкою доказів, їхньою перевіркою на відповідність вимогам, які висуває процесуальне

законодавство до доказів (шляхом аналізу окремих доказів та їх співставлення у сукупності).

Враховуючи тривалий час написання повного тексту рішення, відповідно до ст. 268 ЦПК України суд може проголосити його вступну та резолютивну частини з повідомленням осіб про дату складання повного рішення, але навіть така спрощена процедура як складання та проголошення лише вступної та резолютивної частини рішення теж вимагає затрат значного проміжку часу від судді, оскільки ЦПК України висуває певні вимоги до написання зазначених частин.

Окремо слід зазначити, що після судових дебатів та до виходу суду до нарадчої кімнати, в більшості випадків кваліфікований суддя вже розуміє яке рішення він прийме у нарадчій кімнаті, оскільки в його свідомості завдяки його високому професіоналізму та практичним навичкам вже склалася уява про надані докази та пояснення сторін, вони умовно оцінені в його розумінні, особливо якщо справа не є складною, а до нарадчої кімнати виходить склад суду в особі одного судді, а не колегії суддів та судді немає з ким радитись – на думку автора цієї статті, у такому випадку, суд може прийняти законне і обґрунтоване судове рішення не виходячи до нарадчої кімнати, та не витрачаючи час на таку формальну процедуру як складання і написання короткого тексту рішення. Нажаль, процесуальний закон такої можливості суду не надає.

В нескладних справах пропонується надати можливість суду проголошувати резолютивну частину судового рішення одразу після закінчення судових дебатів, не виходячи при цьому до нарадчої кімнати, а повний текст рішення суду виготовляти у чітко обумовлений законом строк. Однак дана пропозиція не стосується колегіального розгляду справи, оскільки під час одноособового розгляду справи суддею його внутрішнє переконання формується ще під час судового розгляду, тоді як під час колегіального розгляду формується так зване «колективне внутрішнє переконання», яке може бути сформульоване лише у нарадчій кімнаті [2].

Судді, видаляючись до нарадчої кімнати, вже мають певне внутрішнє переконання про обставини справи, але цього переконання ще недостатньо для складання рішення, у якому має знайти вираження не переконання кожного окремо судді, а їх загальна єдина думка у справі (чи, принаймні, думка більшості), яка може бути вироблена лише в результаті всебічного обговорення всіх досліджених доказів.

З цією метою пропонується внести такі зміни в ч. 1 ст. 244 ЦПК України та передбачити, що після судових дебатів суд, який розглядає справу одноособово, не виходячи до нарадчої кімнати проголошує резолютивну частину рішення суду в якій зазначає про наслідки розгляду щодо кожної з заявлених вимог. В такому випадку остаточна оцінка доказів провадиться судом паралельно із судовим розглядом. В разі необхідності (значна кількість доказів, що підлягають дослідженню, множинність учасників справи тощо) суд виходить до нарадчої кімнати для ухвалення рішення, оголосивши орієнтовний час його проголошення.

Отже, інститут виходу суду до нарадчої кімнати є фінальною стадією судового засідання по справі. Після проведення судових дебатів суд виходить до нарадчої кімнати, де спілкування суду із сторонами по справі та іншими учасниками судового процесу закінчується, суддя ізолюється від навколишнього світу, задля забезпечення фундаментального та конституційного принципу незалежності суду і поринає в глибокий аналіз досліджених доказів на підставі якого приймає рішення по справі. Однак, в сьогоденнішніх реаліях інститут нарадчої кімнати не завжди є доречним, він, як вбачається, повинен носити не імперативний, а диспозитивний характер. Суд сам повинен вирішувати, в залежності від розуміння характеру справи, обсягу та складності поставлених питань та наявних у справі доказів, чи слід суду виходити до нарадчої кімнати, чи можливо одразу в судовому засіданні прийняти рішення, а згодом викласти його в письмовій формі та надати сторонам по справі, тим більше якщо справа розглядається складом суду не колегіально, а одноособово. В практичному значенні вказані зміни покликані

розвантажити суддів та пришвидшити розгляд справ у місцевих та апеляційних судах.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України. ВВР. 2004 р. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Бохан В. Ф. Формирование убеждений суда, 1973. С. 37–38.

Скобелев Владимир Петрович

*Кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры гражданского процесса и трудового права
юридического факультета Белорусского государственного университета*

**НОВЫЕ СТАНДАРТЫ ДОКАЗЫВАНИЯ ПО СУДЕБНЫМ ДЕЛАМ
ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ОТЦОВСТВА**

Регулирование стандартов доказывания по делам, связанным с установлением отцовства детей, не так давно претерпело в Республике Беларусь изменения. Изначально в ч.2 ст. 53 КоБС говорилось, что «при установлении отцовства суд принимает во внимание совместное проживание и ведение общего хозяйства матерью ребенка и ответчиком до рождения ребенка, совместное воспитание или содержание ими ребенка либо доказательства, с достоверностью подтверждающие признание ответчиком ребенка или происхождение ребенка от ответчика».

После изложения Законом Республики Беларусь от 20 июля.2006 г. №164-3 (далее – Закон №164-3) в новой редакции главы 8 КоБС соответствующая норма была перемещена в ч.4 ст. 57 КоБС и приобрела следующий вид: «При установлении отцовства суд принимает во внимание доказательства, с достоверностью подтверждающие происхождение ребенка от предполагаемого отца, или признание предполагаемым отцом ребенка. Суд может также принять во внимание совместное воспитание или содержание ребенка матерью и предполагаемым отцом ребенка, совместное проживание и ведение общего хозяйства матерью и предполагаемым отцом